

Deze lessenreeks is ontwikkeld om jullie te helpen bij het voorbereiden op de theorie voor de toelatingsproeven Muziekproductie/Jazz en Pop voor het KASK/Conservatorium Gent.

Er zijn vijf lesvideo's van beginner tot meer gevorderd, met regelmatig opdrachten en oefeningen om je bij te werken en waarvan de oplossing op het einde van de video gegeven wordt.

Dit is meteen de vijfde en laatste video en je kan, als ultieme test, het examen van een vorig jaar uitproberen. De tijd die je krijgt voor het oplossen van deze proef is 1 uur. Het is voldoende als je 70% haalt voor de eerste bladzijde, dan ben je al geslaagd. Je hoeft de tweede bladzijde niet te doen, maar als je dit dus wel doet en je behaalt hier ook 70%, dan start in je in de sterkere groep van het eerste jaar. Wil je nog hoger starten? Dat kan, maar dan moet je die derde bladzijde voldoende goed invullen.

Ter controle mag je jouw 'proef-examen' zenden naar maarten.weyler@hogent.be en ik geef je graag feedback bij jouw ingevuld proef-examen.

Je kan ook de syllabus downloaden met extra lesmateriaal.

Moest je toch nog met bepaalde vragen zitten, aarzel niet contact met me op te nemen.

Veel succes en hopelijk tot gauw!

Maarten Weyler
Docent muziektheoretische vakken

1. Een toepassing van antiek, harmonisch en melodisch mineur.....	2
2. Omkeringen van vierklanken	4
3. Verwantschap van alle toonaarden.....	5
4. Nog enkele toonladders	7
4.1. Pentatonisch majeur en mineur	7
4.2. Pentachord	8
4.3. Bluestoonladder	8
Oplossingen	13

1. Een toepassing van antiek, harmonisch en melodisch mineur

Iedereen kent wellicht Autumn Leaves of Les Feuilles Mortes (J. Kosma en J. Prevert) uit 1947. Kijken we even naar de eerste 8 maten:

The fal - ling leaves drift by my win - dow, the au - tumn
lips, the sum - mer kis - ses, the sun - burned

5 leaves of red and gold. I see your

- Voortekening: B^b-groot of g-klein – maar het eindigt duidelijk in Gm
- Schrijf de diatonische reeks uit voor beide toonaarden:

B^bΔ7 Cm7 Dm7 E^bΔ7 F7 Gm7 Am7^{b5} Gm7 Am7^{b5} B^bΔ7 Cm7 Dm7 E^bΔ7 F7
IMaj7 IIm7 IIIm7 IVMaj7 V7 VIIm7 VIIIm7^{b5} Im IIIm7^{b5} bIIImaj7 IVm7 Vm7 bVIMaj7 bVIIm7

- Vergeet niet bij mineur die verlaagde 3, 6 en 7 aan te duiden (zoals je hierboven kan zien)
- Schrijf je analyse onder de akkoorden – vanuit g klein

IVm7 bVII7 bIIIMaj7 bVIMaj7
IIIm7^{b5} D7 Gm
IIIm7^{b5} Im

- Je merkt, dit leest niet zo gemakkelijk als moest je dit in majeure uitschrijven. Dat kan een goed alternatief zijn (ook voor je denkpatroon), maar het is op zich niet correct...

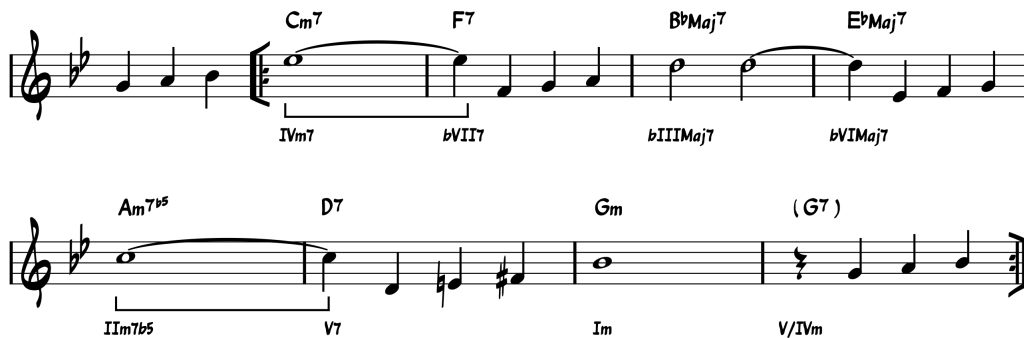
IIIm7 V7 IMaj7 IVMaj7
VIIIm7^{b5} V/VI VIm

Denk nu even terug aan de verschillende mineur opties: antiek, harmonisch en melodisch en schrijf de dominanten op die je hier krijgt:

Welke dominant hoort bij de melodie hier? Melodisch, dus D^7 . Wil je die uitbreiden gebruik dan 9 en niet $b9$!

Terug de becijfering vanuit g klein – en dan moet je dus ook rekening houden met harmonisch of melodisch:

Je merkt:

- Die D^7 of V^7 is nu geen secundaire dominant, het is dé primaire dominant van g klein
- Weliswaar uit g klein melodisch
- Je ziet heel duidelijk de II – V cadens in mineur, mét correcte becijfering
- Als extraatje heb ik een akkoord toegevoegd in de 8ste maat
 - o Dit is een secundaire dominant
 - Niet-diatonisch dominantseptiemakkoord
 - Met diatonische grondnoot
 - Dat oplost in een diatonisch akkoord (in Cm^7 of IVm^7)
 - En dat op een zwak maatdeel valt

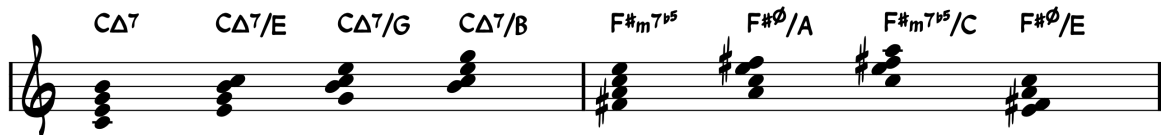
Je weet, er is maar 1 noot verschil tussen Gm^7 en G^7 : de grote terts vervangt de kleine terts. Wederom die leidtoon, ditmaal naar c. Welke toonladder krijg je dan eigenlijk?

Start je de toonladder voor G^7 nu vanaf de werkelijke grondnoot (denk: si/b is de leidtoon) dan krijg je dus een melodisch-mineur ladder. Je merkt zo dat het nuttig is al je mineur toonladders te kennen...

2. Omkeringen van vierklanken

Voor de verschillende onderdelen van de proef moet je ook de omkeringen kennen van vierklanken. Hoe te lezen, te herkennen?

Bij de grondligging zie je de typische opeenstapeling in tertsen, vanaf de omkeringen krijg je altijd een secunde interval. De bovenste van die secunde is altijd de originele grondnoot. Plaats het akkoord in gedachte terug in de juiste volgorde en schrijf de basnoot / van de omkering. Bij de eerste omkering wordt dit de terts, bij de tweede de kwint en bij de laatste, de septiem.

Oefening: in het tweede maatdeel schrijf je de grondligging en zo vind je gemakkelijker de juiste benaming voor de omkering

Nog enkele oefeningen:

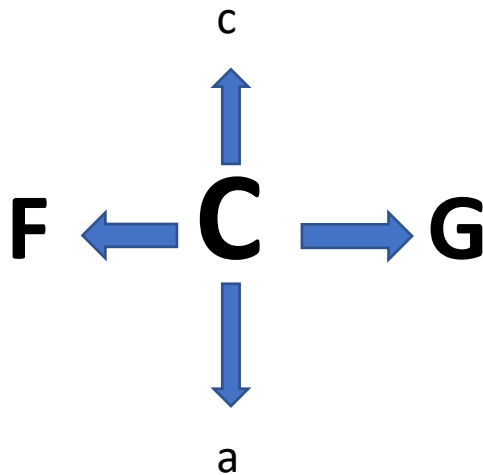
Let op: voor een omkering van enkele akkoorden is het niet zo gemakkelijk rekenen als hierboven gezegd

- Een C⁶ akkoord heeft immers dezelfde noten als Am⁷, dus zal de context dit moeten verduidelijken
- Bij een sus⁴ akkoord zit al een kwart, dus nu valt het op dat er twee seconden opduiken...
- Bij een dim-akkoord lijkt 'auditief' (dus op je gehoor) er geen echte omkering te ontstaan, want elke omkering van een dim-akkoord, dat enkel en alleen bestaat uit kleine tertsen, is een nieuw dim-akkoord...

Tip: vergeet niet dat je akkoorden het snelst kan herkennen via hun 'diatonische achtergrond' en soms maakt dit ook een andere oplossing gemakkelijker zoals Bm^{7b5} is VII in C en B^{dim7} heeft een noot verschil, nl. dat verminderd septiem...

3. Verwantschap van alle toonaarden

In een eerdere lesvideo had ik het over toonaardverwantschappen, zoals voor C-groot:

Toen stond er nog geen c-klein bij, maar je begrijpt al waarom dit er allemaal staat. Voor beide majeure-toonaarden:

- G-groot (trouwens, V of dominant in C) geeft 1 extra # zoals in D⁷
- F-groot (IV of subdominant in C) geeft 1 extra ^b zoals in C⁷

Voor beide mineur-toonaarden:

- a-klein, de verwante met zelfde voortekening – maar vaak met extra g[#] zoals in E⁷
- c-klein, met drie verlagingen en dus heel wat opties... waaronder vnl. Fm (a^b)

Een voorbeeld:

In deze zeer vertrouwd klinkende maten komen voornamelijk diatonische akkoorden voor en dit op 'sterke' maatsoorten (met uitzondering van D⁷) en, zoals je merkt, zijn alle niet-diatonische akkoorden afkomstig uit de verwante toonaarden.

- E⁷ in maat 2 is de secundaire dominant naar a klein (dus mét g[#] als enige – weliswaar noodzakelijke wijziging)
- C⁷ in maat 4 als secundaire dominant naar F-groot (met b^b)
- Fm in maat 6 geleend uit c klein (herinner: in C groot zijn I, IV en V majeur, in c klein zijn dezelfde graden altijd mineur)

- D⁷, het enige op een sterke tijd, is dan geleend uit G-groot en dus de V/V

Dit schema komt heel vaak voor in pop, jazz of andere stijlen. Zoals je weet, heeft jazz vaak nog meer II – V relaties en dan krijg je bijvoorbeeld deze 16 maten, in dezelfde toonaard:

The musical notation consists of four systems, each with four measures. The chords and their Roman numeral equivalents are as follows:

- System 1: C (I), Am (VI_m), Dm⁷ (IIIm⁷), Bm⁷b⁵ (VIIIm⁷b⁵ / IIIm⁷b⁵), Gm⁷ (IIIm⁷b⁵), E⁷ (V/VIm) *uit a-klein*
- System 2: Am (VI_m), Dm⁷ (IIIm⁷), Gm⁷ (IIIm⁷b⁵), C⁷ (V/IV) *uit F-groot*
- System 3: F (IV), Fm *uit c-klein* (IV_m), C (I), Am (VI_m)
- System 4: D⁷ *uit G-groot* (V/V), Dm⁷ (IIIm⁷), G⁷ (V⁷), G⁷ (V⁷)

Eigenlijk blijft alles bij hetzelfde, maar voor elke dominant vind je haast altijd de verwante II_m7 (zie haakje). Dit geeft wel een meer ‘uitwijkend’ karakter aan de niet-diatonische akkoorden, omdat er meer cadenzen ontstaan die duidelijker meer streven geven naar de verwante toonaarden dan enkel de dominant alleen. En nu merk je ook dat je bepaalde akkoorden kan toevoegen (vaak II’s) maar dat je altijd rekening moet houden met de plaats binnen de maten.

4. Nog enkele toonladders

Vrees niet: voor dit onderdeel moet je de 'modi' nog niet kennen. Wel geef ik graag nog een drietal toonladders mee omdat deze heel vaak gebruikt worden en dus van pas zullen komen.

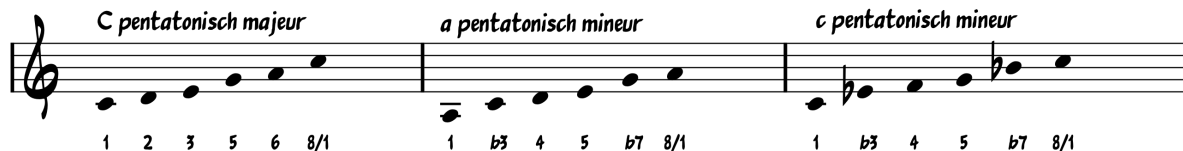
4.1. Pentatonisch majeur en mineur

Penta staat voor 5 en wanneer je dergelijk getal combineert met 'tonisch' dan betekent dit een toonladder maar daarom niet van opeenvolgende noten.

Voor pentatonisch majeur is de formule gemakkelijk: 1 2 3 5 6 – er zit geen leidtoon in, dus moet je met die spanning geen rekening houden, en eigenlijk geldt hetzelfde voor de 4 die eruit verwijderd is, want die creëert vaak spanning (lees: problemen) omdat deze een halve toon boven de terts ligt. Vul zelf aan F en G pentatonisch majeur.

Voor pentatonisch mineur is de formule iets moeilijker: 1 b^3 4 5 b^7 maar hierin herken je al twee verlaagde noten uit de verwante mineur. En dat is eigenlijk de oorsprong van deze ladder, het is de mineur afgeleide, kijk maar naar a klein:

En toegepast vertrekkend vanuit c zie je de gewijzigde noten.

Oefening: schrijf eerst de pentatonische majeur, dan deze van de verwante en dan van de parallelle toonaard.

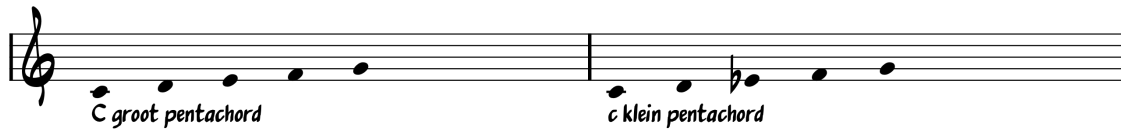
4.2. Pentachord

Tetrachord hadden we al eerder gezien bij het opbouwen van grotetertstoonladders en om te bewijzen hoe verwant sommige toonaarden wel zijn.

Naast een tetrachord is er ook een pentachord: en lees die 'chord' vooral als 'reeks van opeenvolgende noten', want dat is wat je krijgt.

Majeur pentachord:

Mineur pentachord:

Nuttig om weten is dat onder meer het c klein pentachord heel vaak gebruikt wordt bij composities in mineur, en meer bepaald wanneer een line cliché opduikt. Een line cliché is een typische opeenvolging van enkele mineur-akkoorden met een dalende baslijn zoals in My Funny Valentine (R. Rodgers, L. Hart) uit 1937:

Of met duidelijke line cliché

4.3. Bluestoonladder

De mineur pentatonische toonladder klonk waarschijnlijk al 'bluesy', maar voor de 'echte' bluestoonladder mag er nog een extra noot bijkomen, de overmatige kwart. Dan krijg je:

Goed... voldoende theorie. Hopelijk heeft dit je kunnen helpen om wat nieuws bij te leren, of oude kennis op te frissen. En vooral, om een duidelijker zicht te krijgen op de vereisten van de toelatingsproef.

Als ultieme test vind je op de volgende bladzijden een recent toelatingsexamen theorie.

Op bladzijde 1 staan vragen ivm intervallen, moet je drie- en vierklanken invullen, enkele vragen over toonladders en een analyse.

Als je op deze bladzijde al meer dan 70/100 haalt, ben je geslaagd voor de toelatingsproef theorie. Je hoeft de volgende bladzijden niet verder in te vullen.

Voel je dat dit allemaal heel vlot gaat, dan kan je bladzijde 2 invullen. Hier vind je al moeilijkere vragen, er staan bvb. geen intervallen meer, er duikt ook een naam op van een toonladder die niet aan bod kwam in deze lessenreeks (dorisch) en het stuk voor de analyse is ook al veel moeilijker, met extra vragen.

Als je op deze 2de bladzijde meer dan 70/100 haalt, ben je geslaagd voor de toelatingsproef theorie en kom je in het 'tweede' en dus hogere niveau van de theoriegroep voor het eerste bachelor. Je hoeft de volgende bladzijde niet verder in te vullen.

Ging dit nog steeds heel goed, dan kan je bladzijde 3 invullen. Nog moeilijker, want als je dit goed invult (dus meer 70/100 haalt), dan mag je starten in het 2de bachelor voor theorie.

De proef duurt 1 uur, schat dus goed in wat je kan invullen om alvast te slagen voor de proef. Doe dus een 'realistische' test en stuur je oplossing naar me door. Ik bekijk het graag en geef je zeker feedback over de resultaten en geef eventueel nog tips waaraan je kan werken.

Mijn email: maarten.weyler@hogent.be

Moest je trouwens nog vragen hebben, aarzel niet me te mailen!

Hopelijk tot gauw

Maarten

Toelatingsproef Jazz, Pop en Muziekproductie – augustus 2021

Om tot de eerste bachelor te worden toegelaten, moet je op de proef hieronder minstens 70/100 halen.

1. Intervallen: benoem

2. Akkoorden: benoem of schrijf uit

3. Toonladders: benoem of schrijf uit

4. Analyseer: zoek de toonaard, geef de diatonische akkoordenreeks van deze toonaard en schrijf de graden, in Romeinse cijfers, bij de akkoorden. Vertel ook wat over de melodie.

Om tot het 'tweede' niveau van de eerste bachelor te worden toegelaten, moet je op de proef hieronder minstens 70/100 halen.

1. Akkoorden: benoem of schrijf uit

2. Toonladders: benoem of schrijf uit

3. Analyseer:

- Schrijf de diatonische reeks uit van de hoofdtoonaard
- Schrijf de graden, in Romeinse cijfers, bij de akkoorden
- Zijn er modulaties?
- Welk akkoord kan je toevoegen in de zesde maat? Geef wat uitleg

Om tot de 'tweede' bachelor te worden toegelaten,
moet je op de proef hieronder minstens 70/100 halen.

1. Akkoorden: benoem of schrijf uit

2. Toonladders: benoem of schrijf uit

3. Analyseer:

- Schrijf de diatonische reeks uit van de hoofdtoonaard
- Schrijf de graden, in Romeinse cijfers, bij de akkoorden
- Geef voor elk akkoord een bijhorende toonladder, schrijf deze uit in de notenbalk (met naam)
- Schrijf een 'alternatief' schema voor het eerste kotje

O oplossingen

p. 4 **Oefening:** in het tweede maatdeel schrijf je de grondligging en zo vind je gemakkelijker de juiste benaming voor de omkering

Chords shown: $G7/F$, $G7$, E°/B^b , E_m7^{b5} , B^b_m7/D^b , B^b_m7 , $A^b\Delta7/G$, $A^b\Delta7$

p. 4 Nog enkele oefeningen:

Chords shown: G_m7/D , A_m7/C , C^6 , $E7_{sus4}/A$, C_{dim7}/E^b , F^+7/E^b , D_m7/F , A°/E^b , $G\Delta7/F^\#$

p. 7 **Oefening:** vul zelf aan F en G pentatonisch majeur

Scales shown: C pentatonisch majeur, F pentatonisch majeur, G pentatonisch majeur

p. 7 **Oefening:** schrijf eerst de pentatonische majeure, dan deze van de verwante en dan van de parallele toonaard

Scales shown: D pentatonisch majeur, B pentatonisch mineur, D pentatonisch mineur, A^b pentatonisch majeur, F pentatonisch mineur, A^b pentatonisch mineur, B^b pentatonisch majeur, g pentatonisch mineur, B^b pentatonisch mineur